

Bewoners aan de basis van vitale gemeenschappen

Webinar Burgerparticipatie nov. 2021

UW DOCENT

Erasmus - geneeskunde

Jan Smelik
61 jaar
Gehuwd, 4 kinderen
jan.smelik@nlzve.nl

Adviseur, partner

DGA (50%)

Initiatiefnemer, voorzitter

Vrijwilliger

Voorzitter

Vrijwilliger

Initiatiefnemer, alg. coördinator

Subsidie MinVWS

Lid Kwaliteitsraad

Bezoldigde aanstelling

- Wat is er gaande in de zorg?
- Randvoorwaarden voor een houdbaar zorgstelsel
- Burgerschap en gemeenschapskracht
- Zorgzame gemeenschappen
- Austerlitz
- Take away message

Uitdagingen

- 2040: verdubbeling alleenwonende 80+-ers
- Half miljoen structureel overbelaste mantelzorgers
- Structureel personeelstekort
- Financiële grenzen van ons zorgstelsel in zicht

Gaat het nu goed?

- Kwalitatief hoogwaardige zorg
- Maar niet goed georganiseerd
- Toegankelijkheid staat onder druk
- Grote problemen in GGZ, jeugdzorg en ouderenzorg
- Vooral kwetsbare burger, die juist van zorg afhankelijk is, staat regelmatig in de kou

Houdbaar zorgstelsel. Hoe dan wel?

De basis hiervoor is al heel lang geleden gelegd!

2010:

Zorg voor je gezondheid!

Gedrag en gezondheid:
de nieuwe ordening

Raad voor de Volksgezondheid & Zorg

Kern van de discussienota

In de zorgsector moeten en de vraag en het aanbod een andere weg inslaan. Niet meer, zoals tot nu toe, kiezen voor zorg en ziekte (zz), maar voor gedrag en gezondheid (gg). Van zz naar gg dus.

Welk probleem lost deze discussienota op?

De zz-aanpak past niet meer bij de zorgvrager van de komende tien jaar. Mensen kloppen niet in de eerste plaats aan om zorg bij ziekte. Zij willen gezond blijven. Zij willen meedoen in de samenleving. Dat betekent een ander aanbod.

Wat zijn de gevolgen voor de consument?

Dit vraagt veel meer dan nu van de eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid. De burger is in deze aanpak niet meer, zoals nu, een passieve consument van zorg. Nee, hij is een actieve burger op zoek, soms samen met de zorgprofessional, naar gezondheid en naar kansen om mee te doen in de samenleving. Het betekent wel dat de burger meer zelf moet betalen voor zijn zorg. Maar ook dat hij meer beloond wordt voor gezond gedrag.

Wat zijn de gevolgen voor de zorgverlener?

Die zijn enorm. Dit nieuwe denken vereist een volstrekt andere manier van werken. Sneller en actiever ingrijpen. Veel meer aandacht voor preventie. Naar voren denken! Een gerichtheid op de samenleving. En vooral ook: de patiënt coachen bij het zelfmanagement.

Wat kost het?

In wezen kosten de voorstellen in deze discussienota geen geld. Men - zorgaanbieders, zorgverzekeraars en overheid - moet hun geld anders inzetten. Zij moeten investeren in gg, niet in zz. Na verloop van tijd, waarschijnlijk tussen nu en vijf jaar gaat dit geld opleveren.

Burgerparticipatie: wat is dat?

Troonrede 2013

'Het is onmiskenbaar dat mensen in onze huidige netwerk- en informatiesamenleving mondiger en zelfstandiger zijn dan vroeger. Gecombineerd met de noodzaak om het tekort van de overheid terug te dringen, leidt dit ertoe dat de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker verandert in een **participatiesamenleving**. Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving.'

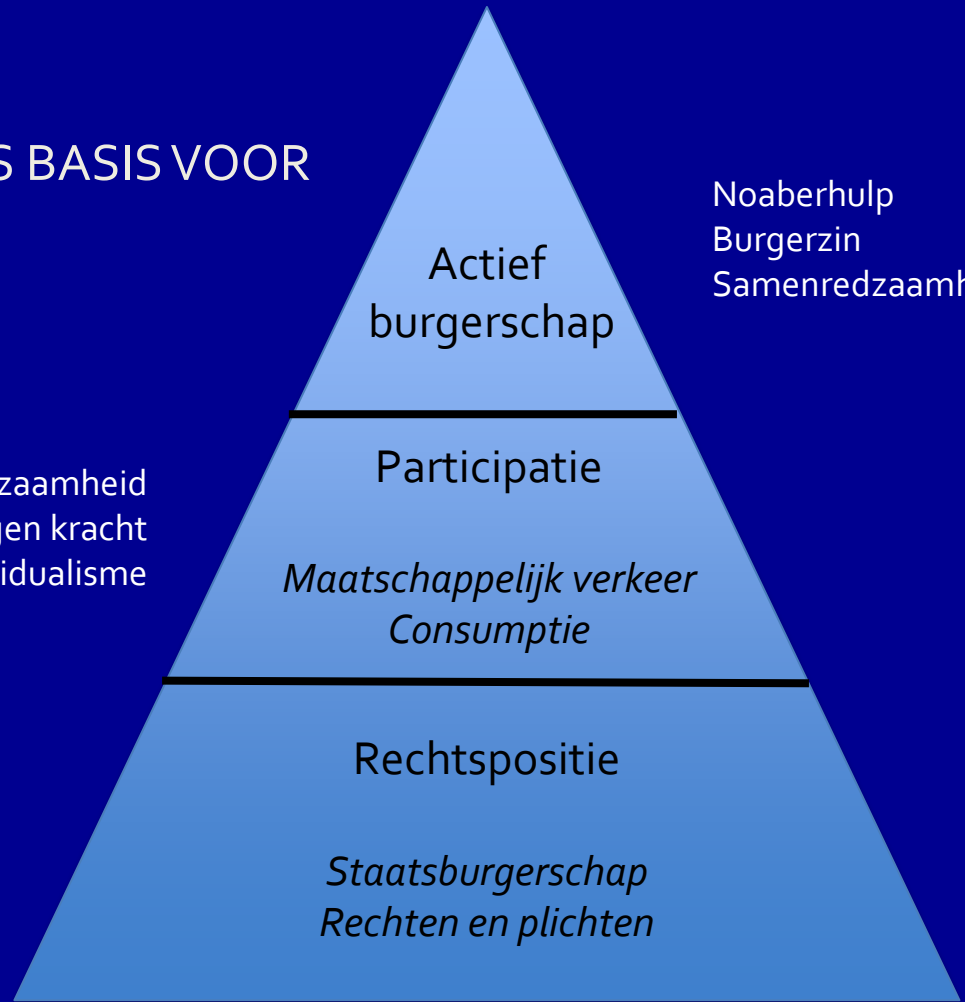
Kerstboodschap 2018

'Actieve burgers die het ondanks alle verschillen **samen** willen bolwerken. Dát is de rode draad die door onze geschiedenis loopt, tot op de dag van vandaag. Dat is wat ons sterk maakt.'

ACTIEF BURGERSCHAP ALS BASIS VOOR GEMEENSCHAPSKRACHT

Zelfredzaamheid
Eigen kracht
Individualisme

Noaberhulp
Burgerzin
Samenredzaamheid

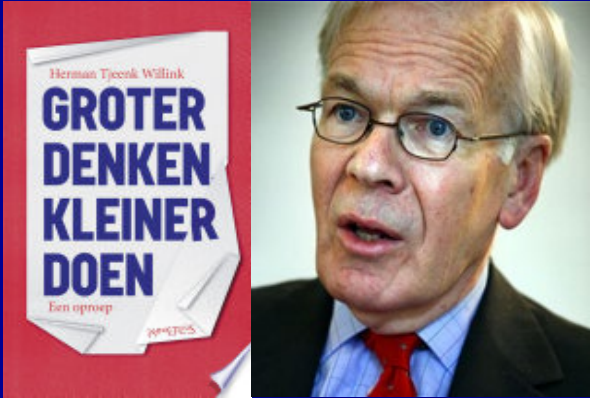
Actief
burgerschap

Participatie

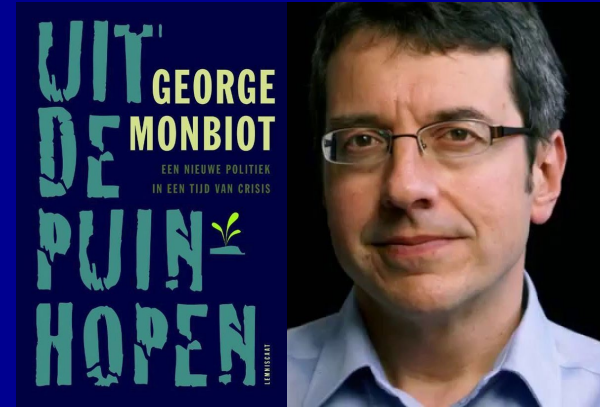
Maatschappelijk verkeer
Consumptie

Rechtspositie

Staatsburgerschap
Rechten en plichten

Als we gezamenlijk de fundamentele problemen waarvoor we staan werkelijk willen aanpakken, moeten we tegenwicht bieden tegen de sluipende uitholling van onze democratische rechtsorde. We zullen zelf positie moeten kiezen en onze stem moeten verheffen, individueel en collectief, vanuit onze professie en als maatschappelijk betrokken burgers.

Door de twee grote helende krachten - kameraadschap en saamhorigheid - aan te spreken kunnen we opnieuw de kern van onze menselijkheid ontdekken: altruïsme en onderlinge hulp.

Burgercollectieven kunnen een duurzamere vorm van instituties voor de toekomst zijn.

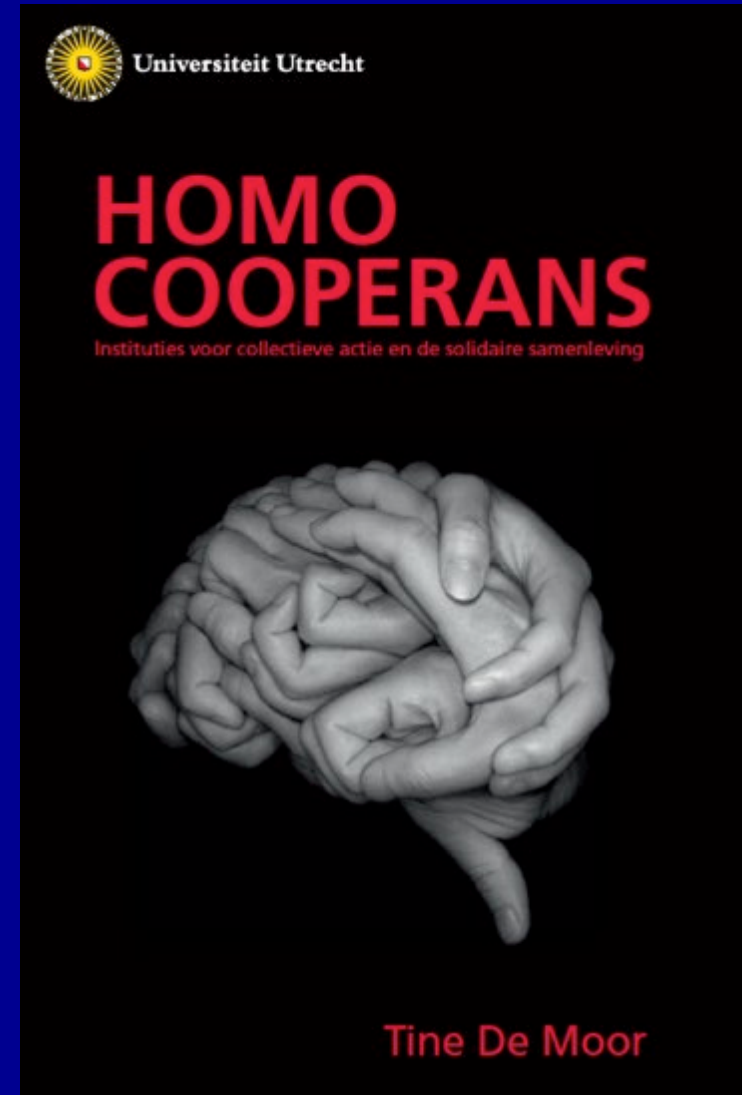
De geschiedenis toont aan dat grote verschuivingen vaak ontstaan door kleine initiatieven.

De enige route is inzetten op meer burgermacht in aansluiting op de autonoom groeiende burgerkracht.

Collectieve actie is van alle tijden

- Middeleeuwen: gilden, gemeenschappelijk landgebruik (meenten)
- Eind 19de eeuw:
 - Boerencoöperaties (FrieslandCampina)
 - Onderlinge verzekeringen (Achmea)
 - Banken (Rabobank)
- Begin 21ste eeuw: bewonersinitiatieven
 - Energiecollectieven
 - Broodfondsen
 - Zorgcoöperaties
 - Stadslandbouw

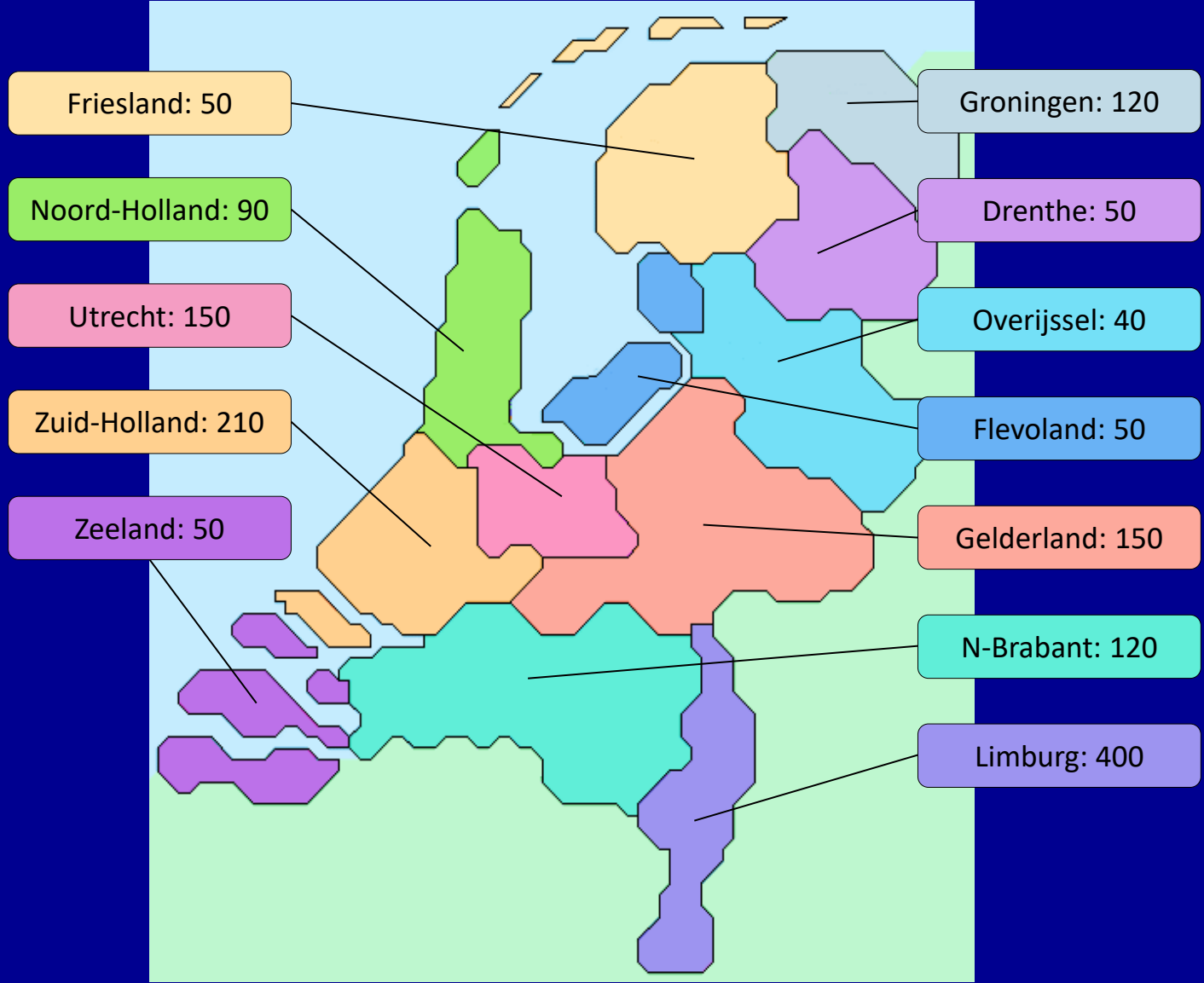

Lokale burgercollectieven

- Gericht op eigen leefomgeving
- Streven naar vitale wijk/dorp
- Streven naar inclusieve samenleving
 - gericht op mensen die ondersteuning nodig hebben, maar ook op mantelzorgers, actieve en solidaire bewoners
- Sociale samenhang, ontschotting, zelforganisatie, eigen regie

De essentie van modern nabuurschap
gebaseerd op gemeenschapskracht

Zorg Welzijn
Wonen:
1.500
initiatieven

Bewonersinitiatieven: leuke dingen voor de mensen of maatschappelijke noodzaak?

Inclusie:

- 'Zachte tweedeling': bijna 30% van de Nederlanders kan niet goed meekomen
- 2,5 miljoen laaggeletterden
- **Samenleven** wordt door de Nederlanders gezien als grootste maatschappelijke probleem

Bewonersinitiatieven: leuke dingen voor de mensen
of maatschappelijke noodzaak?

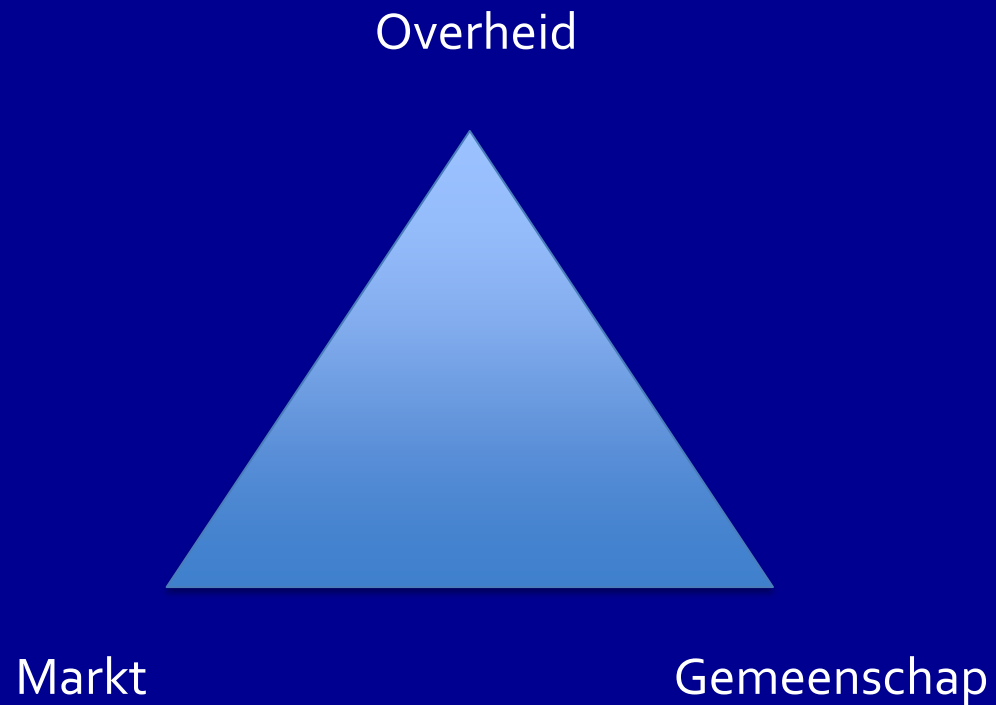

Ouderenzorg:

- 2040: verdubbeling alleenwonende 80+-ers
- Half miljoen structureel overbelaste mantelzorgers
- Structureel personeelstekort
- Financiële grenzen van ons zorgstelsel in zicht

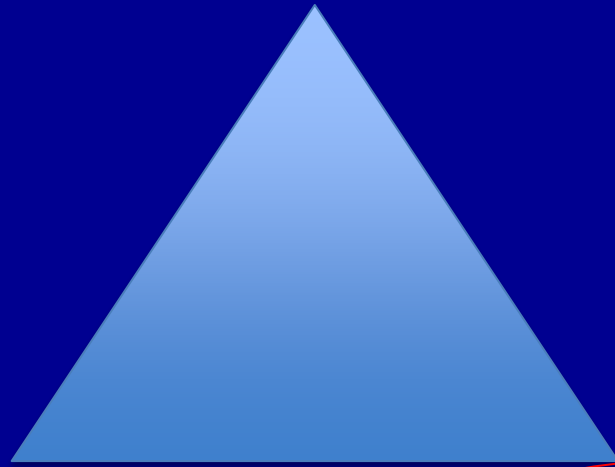

HERSTEL VAN DE GOUDEN DRIEHOEK

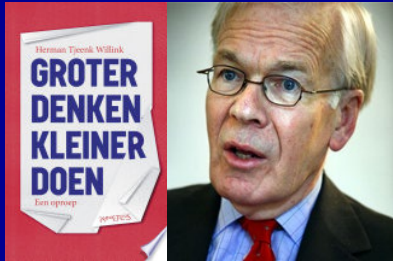
HERSTEL VAN DE WAARDENDRIEHOEK

Legitimiteit

Rendement

Betrokkenheid

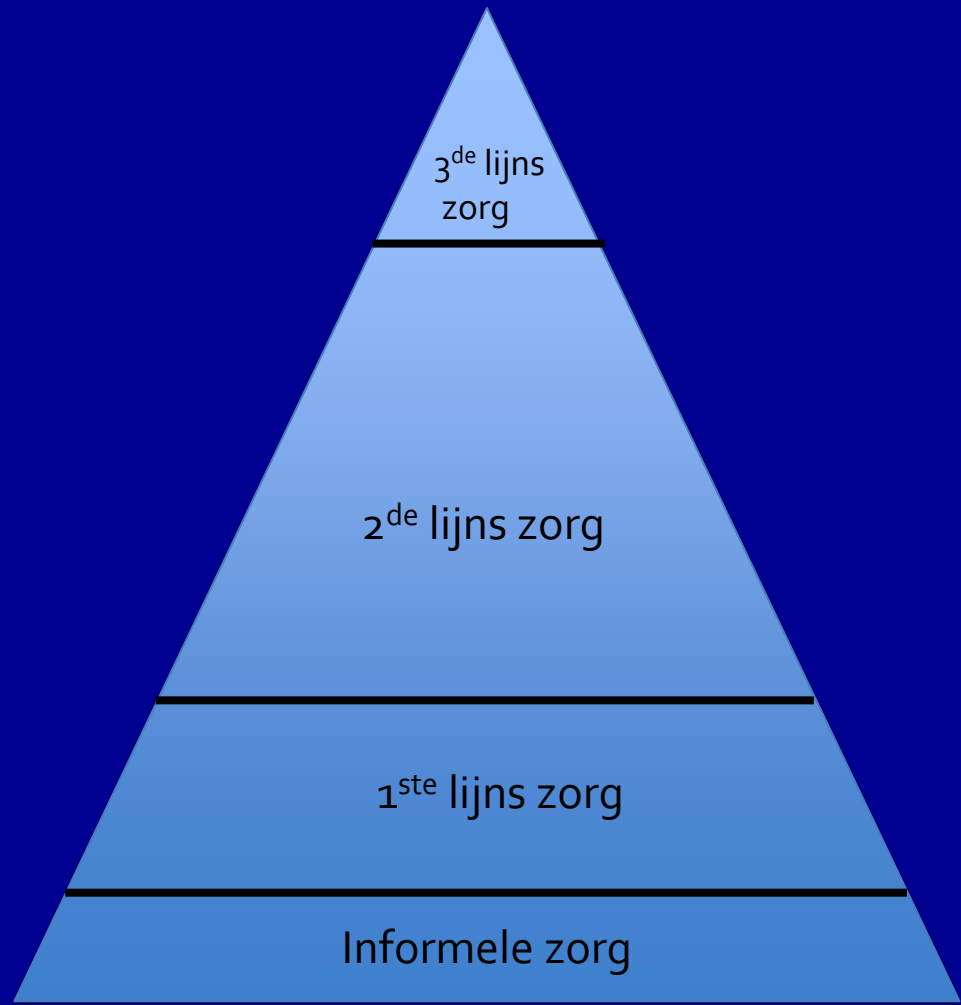

De *bv Nederland* betekent uiteindelijk het faillissement van de democratische rechtsorde.

Nieuw sociaal contract (in de zorg)

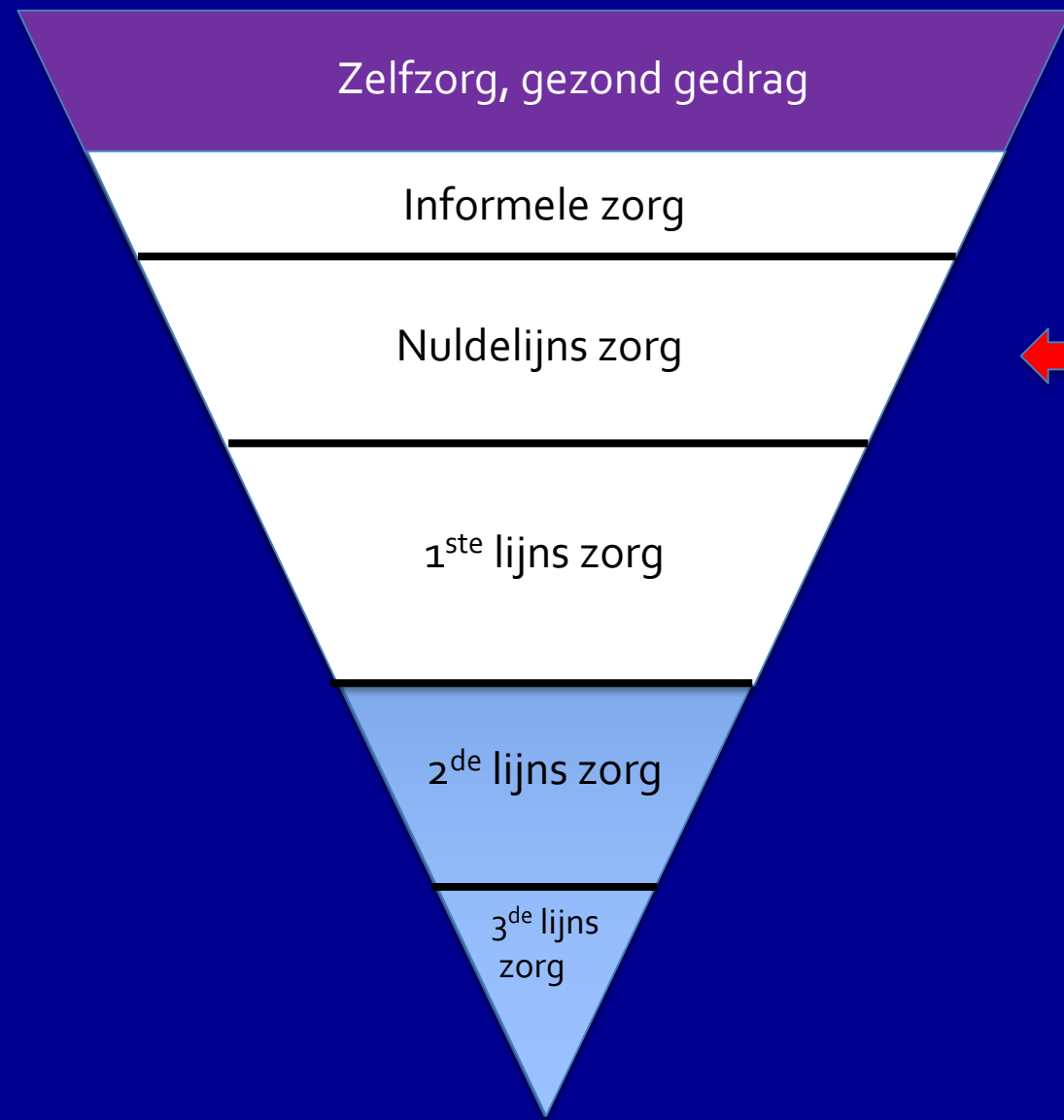
- Voor Nederland is een geloofwaardig en betrouwbaar nieuw perspectief nodig.
- Verbreding naar economisch, sociaal en ecologisch perspectief.
- Meer gelijkwaardige verhoudingen tussen overheden, maatschappelijk middenveld en burgers.
- Samen bepalen ze wat goede zorg is.
- Lokale vertaling naar inclusieve uitkomsten.

Basiszorg,
op wijkniveau

Nieuw ontwerp basiszorg vanuit het GG-principe

1 Sociale basisinfrastructuur op orde

- Wat is er nodig om een vitale, gezonde wijk te krijgen?
- Elementen bijv:
 - Ontmoetingsplek
 - 1 loket voor alle vragen over (gezond) leven
 - Goede informatievoorziening
 - Goede coördinatie over alle domeinen (zorg, welzijn, sociaal domein) heen
 - Woonzorgvoorziening in de wijk

Nieuw ontwerp basiszorg vanuit het GG-principe

2 Doordecentraliseren op wijk/buurtniveau (max. 10.000 inwoners)

- Intensieve samenwerking - burger, bedrijfsleven, professionals, overheid, zorgverzekeraars
- Op basis van gelijkwaardigheid!
- Single aim, quadruple effect:
 - primair doel = betere gezondheid
 - bijvangst = lagere kosten, tevreden burgers, tevreden professionals
- Shared savings contracten op basis van domeinoverschrijdende financiering

2012

Austerlitz

ZONE

30

zorgzaam dorp | AUSTERLITZ ZORGT

Austerlitz: Pyramide, oktober 1804

Austerlitz: december 2012

donderdag 20 december 2012

UTRECHT-OOST

Dorp regelt zelf de zorg

Inwoners Austerlitz richten een coöperatie op

AUSTERLITZ • Het dorp Austerlitz heeft een eigen zorgcoöperatie: Austerlitz Zorgt. De coöperatie moet zorgen dat de inwoners langer in hun dorp kunnen blijven wonen door zorg en welzijnsvoorzieningen in het dorp te organiseren. Het is de eerste kleinschalige zorgcoöperatie in Midden-Nederland.

TON MELGERS

De coöperatie wil klein beginnen en gaat eerst aan de slag met de grootste behoeften van de Austerlitzers: vervoer voor mensen die dat niet op eigen kracht kunnen, een zorgcoördinator, dagbesteding voor ouderen en dorpsondersteuner. De eerste twee zijn geregeld en aan de komst van de andere twee wordt gewerkt.

Deze behoeften komen uit een enquête die afgelopen maand in Austerlitz huis aan huis werd verspreid

en een respons van 42 procent opleverde. De resultaten sterken het bestuur in zijn ideeën: er is veel behoefte aan zorg- en welzijnsvoorzieningen in het dorp.

Ook de gemeente Zeist, waartoe Austerlitz behoort, staat achter de plannen. Wethouder Bodes de Vries is erg enthousiast over het initiatief.

„Het past uitstekend binnen de Brede Sociale visie die de gemeenteraad deze zomer heeft vastgesteld.

Het gaat om maatwerk, het gaat om het mobiliseren van eigen kracht en legt de regie bij de bevolking zelf,” zei hij vrijdag in het Dorpshuis tijdens de informatiebijeenkomst.

Het vangnet dat de gemeente op sociaal gebied heeft, komt pas in beeld als Austerlitz het zelf niet kan oplossen. Als het aan De Vries ligt, krijgt Austerlitz Zorgt komend jaar een subsidie van zo'n 30.000 euro. „Het College van b en w neemt daarover in januari een besluit. Eind 2013 vindt een evaluatie plaats.”

LOVEND

De Vries was lovend over het bestuur waarin veel kennis vertegenwoordigd is. Zo zijn er deskundigen op het gebied van geneeskunde, marketing, vormgeving, organisatie-

en bedrijfskunde aanwezig en is er financiële en politieke kennis.

Voorzitter van het nieuwe bestuur van de kersverse coöperatie Jan Suijlders: „We hebben gekozen voor een coöperatie omdat we het solidariteitsbeginsel heel belangrijk vinden. Daardoor is er een grote betrokkenheid van de leden. En we wilden ons onderscheiden. Er zijn al zo veel verenigingen in ons dorp. Dit is de eerste coöperatie in het dorp.”

Ieder volwassen lid betaalt 24 euro voor 2013. Begin volgend jaar gaat de coöperatie een uitgebreide ledenwerfactie in het dorp houden. Na de oprichtingsvergadering stond de teller al op 62 leden. Het coöperatiebestuur wil na een half jaar minimaal 150 leden hebben. Austerlitz telt ruim 1500 inwoners.

Bewoners aan zet in drie fasen

2013 Welzijn en ondersteuning

2020 Zorgwoningen

2030 Levensloopbestendig dorp

FASE

1

2

3

Onze droom....

- Alle inwoners kunnen in het dorp terecht voor zorg- en welzijnsvoorzieningen
- Die voorzieningen worden georganiseerd door en in het dorp
- Dankzij die voorzieningen weet iedereen zich heel lang te redden
- En kan heel lang in het dorp blijven wonen

Hoe organiseren we het?

FASE

1

2

3

FASE

1

2

3

Wat hebben we aan diensten (1)?

- Dorpsondersteuner, die alle vragen op ons gebied samen met de mensen oplost
- Indicatiestellingen Wmo
- Dorpsondersteuner koppelt vragen aan oplossingen
- Zij bezoekt alle 70+-leden en niet-leden
- Zet vrijwilligers in
- Huishoudelijke hulp en thuiszorg via zorgcoördinator / wijkverpleegkundige

Wat hebben we aan diensten (2)?

AUSTERLITZ
RIJDT

AUSTERLITZ
EET

AUSTERLITZ
KIJST

AUSTERLITZ
BEWEEGT

AUSTERLITZ
@ONLINE

Overige activiteiten

- Austerlitz Op Stap
- Dementievriendelijk dorp
- Reanimatiecursus nov. 2019 (24 cursisten), herhaling in 2022
- Austerlitz Verbindt (meergeneratie project)
 - Moestuin (met school samen)
 - Muziek
 - Bewegingstuin

Breed draagvlak in Austerlitz

- **1.700** inwoners
 - Gemiddeld inkomen 30.000, geen villawijk!
- **1.150** volwassenen
- Hiervan een kleine **500** lid van Austerlitz Zorgt (44%)
 - Contributie 25 euro per jaar
- **300** 65-plussers
- **110** vrijwilligers

Publieke taken door burgers....

- Sinds 2015 zelfstandig Wmo dorpssteam voor Austerlitz, **uitvoering door AZ**
 - Dorpsondersteuner AZ is het Wmo-loket
 - Zorgcoördinator AZ is de wijkverpleegkundige
- AZ stuurt aan en is ook verantwoordelijk
- Beperkte overhead en administratie
- Terugvallen op 2de lijnsvoorzieningen in Zeist
- AZ legt verantwoording af aan gemeentebestuur
- Afrekenen op resultaat
 - Uitstekende beoordeling door leden
 - 4-jaars subsidie

Hart van Austerlitz

FASE

1

2

3

FASE

1

2

3

Hart van Austerlitz

- 25 zorgwoningen + 15 starterswoningen
- Geïntegreerd ontwerp: nieuwe school/peuterspeelzaal, dorpshuis en zorgwoningen
- 'Mehrgenerationenhaus'
- Multifunctionele ontmoetingsruimte
- Toewijzing: voorrang voor mensen met zorgbehoefte en inwoners van Austerlitz
- Austerlitz Zorgt levert de zorg, in samenwerking met zorginstelling (Warande).
- Opgeleverd september 2020.

Patiowoningen

Belangrijke momenten bij de ontwikkeling Hart van Austerlitz

- Overnemen trekkersrol van Gemeente
- Deelnemen Woningcorporatie en School
- Betrekken bevolking bij ontwikkelingstraject en keuze architect
- Herontwerpen bij budgetoverschrijding
- Bestemmingsplan/garantiestelling discussie met Gemeenteraad

Cruciaal: draagvlak in het dorp en voortdurend gemeenschappelijk optreden van de betrokken organisaties uit het dorp

Levensloopbestendig maken van het dorp

FASE

1

Slechts 10% van onze 70+-ers wonen in een levensloopbestendige woning

2

Doelen

- Bewoners laten nadenken over hun toekomst
- Advies geven over woningaanpassingen
- Keuze van de oudere inwoner (verbouwen of verhuizen) makkelijker maken, opties bieden
- In de Woonvisie van de gemeente hebben we al blijverslening als idee laten opnemen

3

Succesfactoren Austerlitz Zorgt

- Echt burgerinitiatief
- Dorp kent sterke sociale cohesie
- Groot draagvlak
- Sterk bestuur met groot netwerk
- Goede public relations
- Sterke focus, wervende missie
- Open zenuw, maatschappelijk relevant
- Hoge snelheid, momentum vasthouden
- Dienstenpakket samen met de leden: enquête, onderzoeken en prioriteitstelling
- Koppelt vragen van leden direct aan oplossingen door gericht zoeken

We hebben niet meer zorg nodig, maar minder.

Om een duurzaam zorgstelsel te realiseren moeten we nu investeren in een gezonde samenleving.

Samenredzaamheid moet in plaats komen van zelfredzaamheid om te komen tot een vitale samenleving.

We maken nog lang niet genoeg gebruik van de bereidheid van mensen om voor elkaar te zorgen.

De term *Burgerparticipatie* dekt niet de lading.

De participatiesamenleving staat vooral / ook voor individuele consumptie en ontplooiing. Dat leidt niet tot een vitale samenleving voor iedereen, zoals we nu zien.

NLZVE, Nederland Zorgt voor Elkaar
Abbenesstraat 15-2
1059 TB AMSTERDAM

KvK 67944532

www.nlzorgtvoorelkaar.nl

info@nlzve.nl

**ZORGEN MOET JE
DOEN**

NIET MAKEN

Loesje